

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Pars Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

DE PROCURANDA CONVERSIONE OMNIUM GENTIUM.

LIBER V.

Continens Dubia aliqua præcipua, quæ Evangelij Ministris in terris Infidelium agentibus obvia esse possunt.

VT inoffenso pede calceati in Evangelium pacis altissimam animarum culturam exerceant, post salutare instructiones, ac formam inter infideles conversandi traditam, antequam adversus uniuscujusque sectæ errores singularia aggrediamur certamina, illud prærequiri videbatur, quotidiana dubia, quæ agentibus inter infideles passim obvia esse solent, dissolvere: id tamen breviter, & in genere tantum, excussuri, postea speciatim in singulis sectis, quicquid dubitationis circa illas occurrere possit.

LIBRI V

PARS PRIMA.

Quibus mediis liceat Infideles ad fidei veritatem adducere.

DVBIVM I.

• An Infideles tam Principibus Christianis non subditi, quam eorum subditi cogi queant ad fidem Christianam recipiendam?

Respondeo Non solum Infideles, qui Principibus Christianis non subduntur, sed etiam eorum jurisdictioni subiecti, cogi nequeunt ad fidem Christianam recipiendam. Conclusio est certissima & communi consensu Catholicorum recepta. Nam Principibus Christianis non incumbit cura infidelium, dicente Apostolo: *De his qui foris sunt nihil ad nos.* Præterea, quia cum credendi actus sit voluntarius ac liber, quempiam ad fidem cogi minimè patitur: Nec solum Christiana fides ab omni vi, atque coactione debet esse aliena, sed etiam absque metu mortis, carceris, suppliciorum, servitutis, aut similibus malorum suscipienda est. Neque enim usquam legimus cuiquam, hæc mala idèd illata fuisse, ut ad fidem, & Christianam Religionem traheretur. Idem omninò censendum est etiam de infidelibus, qui Christianorum Principum ditio-nibus subduntur, ut colligitur ex Cap. de Judæis, & Cap. Qui sincera, dist. 45. Et docet D. Thom. 2.

2. q. 10. art. 8. cuius sententia communi calculo recipitur ab omnibus.

DVBIVM II.

An Infideles muneribus, donis, officijs, & obsequijs ad fidem allici possint?

Prima sententia asserit esse simoniam: quia si detur aliquid pretio æstimabile alicui, pacto expresso, ut ingrediatur Religionem, est simonia teste D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 9. in corpore, & probat ex Cap. Quam pio 1. questione secunda, ubi Bonifac. 8. prohibet omnem pactiõnem circa res spirituales; ergò nec licebit promittere munera aliqua infidelibus, ea pactiõne, ut ingrediantur Religionem Christianam.

Secunda sententia est asserentium non esse simoniam; pro qua sententia plures adducit auctores Thomas Sanchez lib. primo de Matr. Disput. Sanchez. 36. Tenet etiam Azor. Tom. 1. Instit. Moral. lib. 8. Azor. cap. 24.

Pro conciliatione tamen harum opinionum oportet scire, aliud esse donare alicui aliquid sub conditione, si voluerit converti ad fidem: aliud verò cum pacto expresso, pro eo, ut veniat ad fidem.

H 4

dem. Nam priori eveni non obligatur ad suscipiendam fidem, sed est conditionalis quædam donatio, subsistente conditione honesta: nec simoniæ crimen contrahitur, quoniam temporale commodum pro re spirituali non datur, sed officium pagani voluntatem, & animum conciliamus, ut consulat suæ salutem, & ad id, quod aliquo iure divino præstare deberet, nobis deinceps, & ad suæ salutis studium, & amorem inducimus.

Præterea, quia hic non intervenit, nec emptio, neque venditio, quia nullum emolumentum est ex parte dantis, sed tantum ex parte recipientis. In secundo verò casu pecunia datur ut pretium rei spiritualis: qua ratione si datur pecunia est manifesta simonia, datur enim pretium pro re spirituali, quo pacto docuit D. Tho. esse simoniam dare aliquid ex pacto pro eo ut alter ingrediatur Religionem. Nam per pactum in eligit factum onerosum, & materia contractus est res pretio existimabilis, & cedit in favorem dantis: quare non potest sine labe simoniæ offerri pro re spirituali.

Hac præmissa distinctione, constituo, licitum esse munera, & obsequia, aut officia aliis infidelibus ea conditione promittere, si ad fidem convertantur. Hæc sententia probatur primo, Quia sæpè in Scriptura DEUS promittit bona temporalia sub conditione, si bene operentur illi, quibus fit promissio ut videre est *Gen. 17.*

Gen. 17. Secundo Apostolus & Sancti alij miracula edebant, & à periculis sæpè homines eruebant, & infirmitatibus, ea conditione, ut fierent Christiani. Beatus Laurentius tyranno aiebat: *Si credideris in Dominum JESUM Christum thesauros tibi ostendam, &c.*

Tertio, quia licitum est legarum sub conditione, ut omnes fatentur, si femina ingrediatur Religionem: ergo in simili caso, &c.

Medina. Quarto, licitum est donare vitam infidelibus, ea conditione, ut baptizentur; quod esse usa receptum testatur Medina C. *de r. s. q. 27.* Et vita temporale quid est, & datur cum pacto recipiendi baptismum: ergo aliquid temporale potest dari alicui infideli, etiam extra mortis periculum, si fidem suscipiat.

Quinto, quia allicere ad fidem in primis licitum est: & quod volens fidem suscipere commodum aliquod temporale recipiat, non pugnat cum ratione, si tamen ipse non accipiat, ut pretium. Quare ego qui offerri committet simoniam!

Ult. Quis simonia non est, nisi ubi est & intervenit emptio, & venditio: hic autem nulla est emptio, aut venditio, & qui offert pecuniam infideli, ut convertatur nihil recipit, & tamen in emptione & venditione utrique contrahentes aliquid accipiunt. Ex quo inferitur posse fidelem feminam, remoto quolibet jure humano, cum pagano convenire, ea conditione, si fiat Christianus: & Principem etiam infidelibus subditis vectigalia minue, si ad fidem Catholicam redeant.

Ex his facillè constat solutio argumenti allati ex *Cap. Quæ pio*, nam ibi agitur de pacto, non verò de conditione.

DVBIVM III.

An infideles compelli possint ad audiendum Evangelium?

PROBABILIS sententia tenet, apud Principes Christianos esse jus compellendi paganos sibi non subditos ad audiendum Christi Evangelium. Quidam negant, ea ratione ducti: Quia sicut liberum est eis omnino credere, ac fidem suscipere, ita & sacrum Evangelium audire. Ita Greg. de Valent. 2. 2. q. 10. *Disput. prima punct. 6.*

Greg. de Valentia.

Contrariam verò ut probabilior tenent alij, quia non est idem credere Evangelio, & audire Evangelium: non enim consequens est, ut qui ad audiendum compellitur, eo ipso ad credendum compellatur: cum quilibet etiam audio Evangelio si liber, ut præter assensum fidei, maxime (ut ad-

vertit Azor. *lib. 8. Institut. Moral. cap. 24. Tom. primo*

si viri probatæ vitæ, & spectatæ virtutis mitterentur ad Christi Evangelium pagani annunciantur: hi jure naturali digni essent, ut audirentur, neque jure ullus pagano un Princeps aut prohiberet, quò minus pagani, qui vellent, aut Evangelium audirent, aut idoneos Christi nuncios, aut præcones, & interpretes impediret: alioquin enim his, aut illis injuriam manifestam inferret. Ita Covarr. in *regul. Peccatum parte 2. §. 10. num. tertio*, ubi id colligit ex S. Thoma, Cajetan, & alijs. Infideles verò, qui Christianis Principibus subduntur, non debent, quin possint compelli, ut Evangelio præsententur: quæ hæc sententiæ fidem faciunt Pontificiæ Constitutiones, quibus præcipitur Judæis, ut certo quodam hebdomadæ die convocati, aliquem Doctorem Theologum, alium vero idoneum virum audiant: idque in praxi hodie Romæ servatur.

Azor.

Covarr.

DVBIVM IV.

An infideles compelli possint ad falsum Deorum cultum abjiciendum, & legem naturalem observandam?

DUAS sunt opiniones. Prima affirmat, quam probant Innoc. Hostiensis, Jo. Andr. Panorm. Alvar. Pelag. de planctu *Eccl. lib. 1. artic. 37. S. Antoni, Sylvest.* quos citat Covarr. in *regula Peccatum parte 2. §. 10. num. 4.* Idem censuit Major in *2. Sent. distin. 44. q. 3. Alfons à Castro lib. 2. de justa Hæretic. punct. cap. 14.* Horum potissimum fundamentum est, quia quisque ex rationis præscripto vivere debet, ergo si naturæ jura labefaceret, corripitur ac puniri potest.

Innocens.

Hostiensis

Joan. Andr.

Panorm.

Alva.

Pelag.

Ant.

Sylvest.

Covarr.

Major.

Alph. à Castro.

Cajetan.

Contraria sententia communiter in scholis recepta est, nempe non esse licitum Principibus Christianis infideles ulla vi invadere, propterea quod infideles sint, & Barbari, aut peccata committant contra legem naturæ. Ita docent Cajet. 2. 2. q. 66. art. 8. Victor. in *Relict. de Indu. Victor. part. 1.* Covar. ut *suprà.* Latissime etiam eam probat Greg. de Valent. 2. 2. *Disput. 1. Valentia. q. 10.*

Greg. de Valentia.

q. 10.

q. 10. *pura*. 7. Præcipua tamen ea ducitur ratione, quia neque titulo charitatis, neque titulo iustitiæ vindicativæ possunt id Christiani Principes facere.

Azorij
sententia
probat

In hac verò controversia placet sententia Azorij *lib. 8. c. 24. Tom. I.* qui præmissa distinctè respondet. Aut enim pagani, inquit, id jus naturæ non servant, quod debitum DEO cultum & honorem tribuendum præscribit; aut id quod cuique homini reddendum quod suum est, jubet. Si loquamur de priori jure naturæ, nequeunt pagani justè puniri, eo quod divinum cultum & honorem despiciant. Si verò de posteriore, quo jus naturæ dissolvunt, puniri jure queunt: ut si furta, latrocinia, adulteria, homicidia, falsa testimonia, incestus, stupra aut perpetrent ipsi, aut liberam concedant facultatem hujusmodi mala perpetrandi, aut passim in alijs, quos jure suo ab ijs malis coercere possunt ac debent, sine ulla pœna, supplicioque permittant. His enim legibus naturæ violatis, planè consequitur, ut innocentes multis damnis, incommodis, & malis afficiantur. Jure autem naturali innocentium injurias propulsare & possimus, & debemus. Item, quia ejusmodi mala communi Reipublicæ saluti, paci, & bono ordini & noceant. Ex his clarè si paganos eo solum, quia infideles sint, non posse à Principibus Christianis puniri, aut debellari: quæ communis est Theologorum sententia.

Illud tamen occurrit animadvertendum, si Princeps paganus jura naturæ pervertat, aut passim à suis populis perverti imponere sinat, illisque inferat injuriam, tunc poterit Respublica seipsum tueri, ac Christianos Principes ad sui auxilium vocare, atque ipsos posse paganos Principes debellare.

Principum
Christi
jus in pa-
ganos.

Petes, quibus casibus Principes Christiani jus habeant agendi contra paganos? Respondetur cum Covarruvii *loc. cit. nu. 3.* primò in eo ne aditum præcludant idoneis Evangelij nuncijs ad eos destinatis, eos excludendo, aut indignè & contumeliosè tractando. Deinde ne in Christum ejusve Religionem & fidem probræ, & maledicta conjiciant. Præterea ne eos impediant, ne remorentur, qui se ad Christum convertendi desiderio tenentur. Item ne eos persequantur, qui Christi Evangelium audire cupiunt, student, aut annunciandum sibi & audiendum curant. Insuper ne quovis modo ad Christum convertos infestent, opprimant, vexent. Tum etiam, ne vi, metu, minis, mendacijs, fraudibus alios inducant ad simulacra Deorum veneranda, ad ipsos eis adolendum, aut ad legem naturæ pervertendam, aut ad susceptam Christi fidem deserendam: non tamen si exemplo, verbis, monitis, precibus, muneribus ad id eos alliciant, & invitent. Postremò ne suos, vel alios vanis suis Dijs immolent. Item ne eos permoveant, ac incirent ad immolandos homines, ut Dijs suis inserviant, vel ad eos mactandos, ut vesci queant eorum carnibus more ferarum. Sed quid si fontes homines aliqui capitis pœna damnati, Dijs immolari apud eos ritibus soleant, aut mactati, ut eorum carnes edantur? Respondetur nihil hoc referre: fontes enim jure quidem capite puniuntur, nefariè tamen, & impiè Dijs immolantur, aut ob humanarum carnum esum necantur.

De infidelibus verò qui in ditione Christianorum Principum versantur, quando, & quatenus compelli possint ad Deorum suorum cultum abjiciendum, ad legem naturæ servandam, ad ritus superstitionis repugnandos, & ad omnem dæmo-

num impietatem sacrilegam detestandam diffinitate non caret: sed vera sententia tenet posse Principes Christianos ritus superstitionis infidelium gentilium, & aliorum è medio tollere, quia sunt contra legem naturæ, cujus custodiendæ curam debent magistratus gerere; cujus rei exemplum extat in *l. nemo C. de paganis, & templis, & sacrificiis eorum*, qua Constantinus jussit eorum templa claudi, & sacrificia aboleri, ob quæ laudatur ab Augustino *Epistola 48.* & Ambrosio *Epistola 30.* & in Conc. 8. Carthaginensi *Can. 15.* decretum est, ut Patres pererent ab Imperatore, ut quæcunque residuæ essent superstitiones Gentilium omnino deleterentur.

Ex quibus perspicuè constat, posse paganos legibus Principis Christiani, cujus ditioni & imperio subjiciuntur, compelli, ut unum DEUM reverentur, idolorum cultum abjiciant, leges & jura naturæ custodiant, nihil denique in contemptum Christianorum, & rerum sacrarum audeant perpetrare. Nam hoc ipso quod Christiani Principi ditioni subiecti sunt, quemadmodum cogi possunt eas leges servare, quæ ad commune Reipublicæ bonum, videlicet salutem, tranquillitatem, & pacem pertinent (quoniam interdici eis potest ne noctu arma deferant, ne tributa denegent, ne pacta perfringant, ne promissa violent, ne frumenta extrahant, ne furta, adulteria, homicidia committant;) sic etiam adstringi possunt ad germanum, & verum cultum uni DEO, bonorum omnium auctori, quod & natura ipsa edocetur, deferendum, ad idola è medio tollenda, ad jura naturæ conservanda. Ceterum Christiani prohibentur in paganos irruere, aut eorum bona diripere privata auctoritate *l. Christianis C. de paganis*, quæ lex lata est ab Imperatorib. Honorio, & Theodosio. Quamvis Christiani Principes simile jus habeant in paganos sibi subiectos; Ecclesia tamen aliquando aliquos eorum ritus jure permittit, ut rectè docet *D. Tho. 2. 2. q. 10. art. 11.* eam scilicet ob causam, ut plura, vel majora aut graviora mala vitentur, qualia forent, si pagani graviter offenderentur, si dissidia, & odia inde oritura probabiliter timerentur, vel si ad fidem Christianam suscipiendam aditus difficilior rediretur.

D. Thom.

DUBIUM V.

An infideles vel hæretici ejici è regno Catholicorum possint, ea conditione, ut, si velint remanere, fiant Christiani?

Probabile valde est posse Principes Christianos ex sua ditione Judæos, aut paganos expellere, datis inducijs, ut, si intra tale tempus baptizentur, possint remanere. Id sub nostram ferme ætatem in Hispania à Rege Catholico Ferdinando hujus nominis V. factum fuisse legitur (ut tradit Simancas de *Cathol. Instit. lib. 3. c. 7.*) ex multorum hominum doctissimorum consilio, & sententia. Jussit enim Saracenos, & Judæos quosque ab Hispaniis discedere, quò vellent, intra quadrimestre temporis spatium, ut vel ad fidem, & Religionem Christianam converterentur, vel bonis omni-

omnibus suis venditis ab Hispania discederent, eis tamen, qui sacro baptisinate inungi cuperent, remanere concessit. In hoc enim vis simpliciter non infertur, sed libera oprio datur, ut vel Christianorum provincias desertant intra certum tempus, vel Christiani fiant.

D V B I V M VI.

An filij infidelium parvuli in vitis eorum parentibus possint baptizari?

Parvuli infidelium filij in triplici sunt differentia: aut enim sunt filij hæreticorum, aut Sarcenorum, vel Ethnicorum, qui ad Christianam ditionem minime pertinent, aut eorum, qui ad Principum Christianorum ditionem attinent, de quibus singulis suo ordine breviter dicemus.

Conclusio prima. Jus est pene Ecclesiam hæreticorum in infantes, in vitis ipsorum parentibus, baptizare, quia hæretici eo ipso, quod sunt baptizati, Ecclesiasticæ jurisdictioni subduntur: casu quo ipsi abstantur patria potestate, quam habent in filios, æquissimo jure potest Ecclesia eos compellere, ut filios suos baptizent; ac ipsis rennentibus eos subtrahere, & sacro baptismatis fonte abluere. Imò Ecclesia eorum hæreticorum filios ereptos, ac baptismate renatos in Christo potest apud se retinere. Quin imò nec debet, nec potest illos parentibus restituere, quoniam haud dubie à parentibus seducti, corrumpentur brevi. Unde merito hæretici, patria illa potestate, quam in filios habent, privantur, & filij sui juris effecti curæ Ecclesiæ relinquuntur.

Conclusio secunda. Filij infidelium, qui sub Christianorum imperio non degunt, nulla ratione possunt sine peccato, eorum in vitis parentibus baptizari. Ita tenet communis omnium sententia, quam habet S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 12. & 3. p. q. 68. art. 10. Ratio est, quia nunquam Ecclesia hætenus hoc jure & potestate usa est, cum tot in primis Christiani Imperatores, & tam pij Pontifices præcesserint.

Conclusio tertia. Filij nati ex uno parente Christiano, altero verò infideli jure possunt baptismate donari, annente parente Christiano, etiam si alter renuat, ut aperte constat ex c. *ex literis*, de convers. infidelium, & ex alijs juribus, etiam si is, qui renuit, sit pater, dummodo parens fidelis diligentem curam suscipiat filij instituendi, caveatque ne ab alio infideli seducatur. Tenet hoc Azor. Tom. 1. lib. 2. c. 25.

Sed quid si uterque parens tam fidelis, quam infidelis filium prohibeat baptizari, poterit ne Ecclesia contra voluntatem eorum illum baptizare? Responderetur posse, quia cum parens fidelis teneatur illum baptizare, atque Ecclesia habeat jus eum cogendi, si renuat, tunc eo ipso Ecclesiæ curæ & providentiæ relinquitur.

Conclusio quarta. Si parentes infideles longissime ab sint, & distent à filijs parvulis, licet Christianis, in quorum manus filij devenerint, eos baptizare. Ita tenet Azor. l. 8. *Instit. moral.* c. 25. Tom. 1. Quia perinde est, ac si essent omni parentum auxilio destituti, & ob id eorum curam DEUS

demandavit his, ad quos aliqua tandem ratione pervenerint. Quare illi sive bello capti, sive fito, sive violentia sublati, sive emptionis jure acquisiti sive expositi, sive alio modo ad Christianum hominem transferent, baptizari, & in fide Christiana instrui debent. Nam quamvis verisimilius sit esse contra voluntatem parentum, tamen cum non sint sub eorum cura, sed sub Christianorum potestate, ad eos attinet eorum curare salutem. Si verò parentes non longè absint, & consili facile queant, si filij non sint servi Christianorum effecti, requirendus est eorum consensus, quia nondum sub eorum patria potestate esse desierunt.

Conclusio quinta. Infantes eorum infidelium, qui sunt Christianorum mancipia, non possunt baptizari in vitis eorum parentibus. Docent id D. Thom. ejusque discipuli 3. p. q. 68. art. 10. & 2. 2. q. 10. art. 12. & alij quamplurimi auctores, ea ratione ducti, quod infantes in his, quæ pertinent ad salutem animæ, paterna cura dirigi, & gubernari debent, nec Ecclesia unquam hujusmodi filios in vitis parentibus baptizare consuevit. Contra iam opinionem sequutus est Scotus in 4. Dist. 4. q. 9. & alij cum eo. Probabilior verò & verior est prima sententia.

Conclusio sexta. Si infidelium infantes in vitis parentibus baptizentur, baptismata, etiam si injuria fuerit collatum, erit firmum & validum. Ita Cajet. 3. p. q. 68. art. 10. Silvest. verbo Baptismus 4. q. 7. So. 4. dist. 5. q. p. art. 10. Estque communis Theologorum tenentia. Hancque fuisse mentem D. Thomæ colligunt: nam ideo probat ille hujusmodi infantes in vitis parentibus non debere baptizari, quia eorum curæ, & potestati subtrahi deberent, ne parentis suasionibus & fallacijs à fide deficerent, & sacramento fieret injuria: at si sacramentum collatum esset irritum, nulla efficeretur injuria.

Conclusio 7. Si infantulus jam jam moreretur, secundum probabilem sententiam, posset in vitis parentibus baptizari. Ita So. ut supra. Ego, inquit, in eo casu puerulum baptizarem, quoniam cum vita animæ, & corporis periclitetur, magno beneficio afficitur si in Christo renascatur, & parentibus injuria non fit, cum brevi eum sint amissuri. Nec fit injuria sacramento, cum non sit jam locus deceptioni, & parentum perversioni.

Conclusio octava. Filij infidelium, cum ad rationis usum pervenerint, parentibus ipsis adhuc rennentibus, jure possunt abluji baptismate. S. Tho. 3. p. q. 108. art. 10. Quia sunt jam facti sui juris in his, quæ ad suam salutem spirituales spectant. Si verò sit dubium, an sint compotes rationis, tunc non poterunt baptizari, quia in dubijs melior est conditio possidentis, & cum parentes fruantur possessione in filios, his in vitis non sunt baptismate abluendi.

Petes, quosnam parentum nomine intelligi oporteat, cum differimus an in vitis parentibus, &c. Responderetur, nomine parentum intelligi quoque tutores datos infantibus parentibus destitutis: ad eos enim parentum officium, & cura transtulit, sic Palud. in 4. dist. 4. q. 4. art. 3. Quamvis Sotus 4. dist. 5. q. 1. art. 10. affirmet non esse ita magnam injuriam, si in vitis tutoribus filij infidelium baptismati donarentur.